

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету фінансів та обліку
« 31 » _____ 2023 р.
Андрій КІЗИМА

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ІНІНОТ
« 31 » _____ 2023 р.
Святослав ПИТЕЛЬ

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. проректора з науково-педагогічної
роботи
« 31 » _____ 2023 р.
Віктор ОСТРОВЕРХОВ

РОБОЧА ПРОГРАМА

З ДИСЦИПЛІНИ

«ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ФІНАНСОВИХ
ПОСЕРЕДНИКІВ»

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 07 Управління та адміністрування

Спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Освітньо-професійна програма – «Митна та податкова справа»

Кафедра фінансових технологій та банківського бізнесу

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практичні заняття (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПЗ (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Екзамен / залік (семестр)
Денна	4	7	28	12	2	6	102	150	Залік (7)
Заочна	4	7,8	8	4			138	150	Залік (8)

31.08.2023
[Signature]

Робочу програму склав доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу Ігор ГУЦАЛ, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу Ігор СТЕФАНІВ

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу (протокол № 1 від 28 серпня 2023 року).

Завідувач кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу,
д-р. екон. наук, професор

Ольга КНЕЙСЛЕР

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок (протокол № 1 від 30 серпня 2023 року).

Голова групи забезпечення спеціальності,
д-р. екон. наук, професор

Ольга КИРИЛЕНКО

Гарант ОПІ,
канд. екон. наук, доцент

Володимир ВАЛІГУРА

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
 , «ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ»

1. Опис дисципліни
«Підприємницька діяльність фінансових посередників»

Дисципліна – «Підприємницька діяльність фінансових посередників»	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань – 07 Управління та адміністрування	Статус дисципліни – вибіркова Мова навчання – українська
Кількість залікових модулів – 3	Спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа та страхування	Рік підготовки: денна – 4; заочна – 4 Семестр: денна – 7 заочна – 7,8
Кількість змістових модулів – 3	Освітньо-професійна програма – «Митна та податкова справа»	Лекції: денна – 28 год.; заочна – 8 год. Практичні заняття: денна – 12 год.; заочна – 4 год.
Загальна кількість годин – 150	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Індивідуальна робота – 2 год. Тренінг, КПЗ – 6 год. Самостійна робота: денна – 102 год. заочна – 138 год.
Тижневих годин: денна – 11 год., з них аудиторних – 4 год.		Вид підсумкового контролю – залік

2. Мета і завдання дисципліни

«Підприємницька діяльність фінансових посередників»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Мета дисципліни – набуття теоретичних знань та практичних навичок щодо організації підприємницької діяльності фінансових посередників в умовах ринкового способу господарювання. Оволодіння даним курсом сприятиме формуванню у студентів системи необхідних знань щодо особливостей функціонування кредитного ринку.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни «Підприємницька діяльність фінансових посередників» студентами є:

- формування сучасного уявлення щодо підприємницької діяльності у ринковому середовищі;
- володіння базовими уявленнями про суть фінансового посередництва та необхідними уявленнями про види операцій, що надаються фінансовими інститутами;
- вміння прослідкувати основні напрями та тенденції перерозподілу фінансових ресурсів в системі фінансового ринку і здатність визначати систему взаємодії суб'єктів ринку фінансових послуг та вибрати необхідний методичний інструментарій;
- здатність визначати фінансовий ринок як складову фінансової системи і особливості фінансового посередництва на ньому та володіти знаннями щодо принципів, якими керуються фінансові посередники своїй діяльності на фінансовому ринку;
- вміння аналізувати та раціонально обирати необхідні для виконання певних операцій банківські послуги;
- формування уявлення про специфіку діяльності небанківських та контрактних фінансово-кредитних інститутів на фінансовому ринку та володіння знаннями про специфіку діяльності договірних ощадних інститутів та інвестиційних посередників фінансового ринку;
- володіння знаннями щодо питань фінансового посередництва на ринку страхових послуг та недержавного пенсійного забезпечення;
- володіння базовими знаннями про аутсорсинг і вузькопрофільне фінансове посередництво;
- володіння базовими знаннями про послуги фінансових консультантів та експертів;
- володіння базовими знаннями про операції форвардного ринку та фінансові послуги у системі міжнародних розрахунків;
- знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно підприємницької діяльності фінансових посередників.

2.3. В результаті навчання студенти:

- вмітимуть демонструвати набуті теоретичні знання щодо основ підприємницької діяльності фінансових посередників та зможуть використовувати їх у контексті надання послуг на ринку фінансовими посередниками;
- вмітимуть виконувати функціональні обов'язки фінансових посередників при здійсненні брокерської, дилерської, інвестиційної, консультаційної, експертної та інших видів діяльності;
- розумітимуть дискусійні питання фінансового посередництва та вмітимуть застосовувати набуті знання на практиці.

3. Програма дисципліни «Підприємницька діяльність фінансових посередників» ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ПОНЯТТЯ Й СУТНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ.

Тема 1. ПІДПРИЄМНИЦТВО У РИНКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Виникнення та еволюція поняття «підприємництво». Бізнес і підприємництво: спільне і відмітне. Підприємництво як вид господарської діяльності. Ознаки підприємництва як особливого виду діяльності. Основні функції підприємництва. Суб'єкти та об'єкти підприємницької діяльності. Зовнішнє та внутрішнє середовище підприємництва.

Правова база розвитку підприємництва. Проблеми правового забезпечення підприємництва в Україні.

Роль і значення підприємництва в ринковій економіці. Формування підприємницького середовища. Інституційні елементи інфраструктури ринку. Передумови активізації підприємництва.

Тема 2. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ

Фінансове посередництво – суть та основні мотиви, економічна роль у ринковій економіці.

Основні організаційні форми фінансового посередництва. Фінансові посередники: права, обов'язки, професійні риси, причини появи на фінансовому ринку. Мета посередницької діяльності. Послуги, що надаються посередниками. Види фінансових посередників.

Основні функції фінансових посередників. Основні проблеми функціонування фінансових ринків за відсутності фінансових посередників. Класифікація фінансових посередників.

Банківська система. Спеціалізовані банки. Універсальні банки.

Небанківські кредитно-фінансові інститути. Кредитні спілки. Лізингові компанії. Факторингові компанії.

Контрактні фінансові інститути. Інвестиційні трасти. Інвестиційні фонди та інвестиційні компанії. Пенсійні фонди. Страхові компанії. Фінансові компанії.

Тема 3. МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ

Формулювання принципів врахування часу як фактору.

Основні види потоків платежів, пов'язаних із володінням фінансовими активами та комерційною діяльністю з ними.

Способи врахування податків та інфляції в розрахунках фінансових посередників. Побудова кривої доходності інвестицій.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ.

Тема 4. ДІЯЛЬНІСТЬ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ

Фінансовий ринок як складова фінансової системи. Сутність і завдання фінансового ринку. Виникнення та етапи становлення фінансового ринку. Необхідність та призначення фінансового ринку. Організація фінансового ринку. Особливості функціонування фінансового ринку для ділового світу та конкретних індивідів. Суб'єкти фінансового ринку: поняття, функції та класифікація. Інструменти фінансового ринку: поняття і види. Структура фінансового ринку. Фондовий ринок (ринок цінних паперів). Фінансові інструменти ринку цінних паперів, їх характеристика.

Фінансові посередники, які займаються виключно брокерською діяльністю. Брокерська діяльність та органи її посередництва. Принципи, якими керуються у своїй діяльності брокери.

Фінансові посередники, які здійснюють дилерську діяльність. Кредитно – фінансові інвестиційні інститути, що представляють цю групу посередників. Дилери та виконувані ними функції. Учасники, які виконують допоміжні функції на фінансовому ринку.

Характеристика фінансового ринку України. Пріоритетні напрямки розвитку вітчизняного фінансового ринку.

Тема 5. ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ КРЕДИТНИХ УСТАНОВ

Економічна роль кредитних установ. Кредитний ринок як складова фінансового ринку. Кредит: поняття, форми та види. Класифікація форм та видів кредиту. Об'єкт кредиту

Банківська система. Національний банк України: завдання і функції. Банківські установи.

Інвестиційні банки. Банки, які зайняті венчурними капіталовкладеннями. Ресурси банку: власний та залучений капітал. Показники достатності активів. Показники якості капіталу. Поняття фінансової діяльності кредитних установ.

Міжбанківський кредитний ринок. Облікова та ломбардна ставки Національного банку України. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. Оцінка стану та перспектив розвитку кредитного ринку.

Тема 6. ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВОКРЕДИТНИХ ІНСТИТУТІВ

Суть і призначення кредитних спілок. Фінансова діяльність кредитних спілок.

Інвестиційна компанія: суть і завдання. Особливості створення інвестиційних компаній. Статутний фонд інвестиційної компанії. Органи управління інвестиційної компанії. Вищі органи управління інвестиційної компанії. Взаємний фонд інвестиційної компанії. Інвестиційний сертифікат. Інвестиційна декларація. Доходи і прибутки інвестиційних компаній.

Інвестиційні фонди: призначення та особливості створення. Види інвестиційних фондів. Засновники та органи управління інвестиційного фонду. Вищі органи управління інвестиційного фонду. Учасники інвестиційного фонду. Доходи та прибутки інвестиційних фондів. Обмеження діяльності інвестиційних фондів. Ліквідація інвестиційних фондів.

Довірчі товариства: суть та завдання. Засновники довірчого товариства. Учасники довірчого товариства. Довірителі то довірені особи. Особливості створення довірчих товариств.

Компанії, які зайняті венчурним капіталовкладенням.

Фірми, які надають фінансові інформаційні послуги.

Тема 7. ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ КОНТРАКТНО-ОЩАДНИХ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ

Суть, завдання та особливості створення страхових компаній. Фінансовий механізм страхових компаній та його сутність. Структура фінансового механізму страхових організацій. Складові елементи фінансового механізму та їх характеристика.

Особливості фінансової діяльності страхової компанії. Завдання та основні напрями фінансової діяльності страховиків. Принципи та засади організації фінансової діяльності страхових компаній. Статутний капітал страхової компанії. Гарантійний фонд: поняття та структура. Страхові резерви: поняття та склад. Доходи страхових компаній від підприємницької діяльності. Платоспроможність страхової компанії. Інвестиційні доходи страхової компанії. Формування прибутку страхової компанії.

Пенсійні фонди: суть та завдання в умовах ринку. Фінансова діяльність пенсійних фондів.

Установи накопичувального пенсійного забезпечення: суть та особливості функціонування в умовах ринкової економіки. Функції та завдання установ накопичувального пенсійного забезпечення.

Порівняльна характеристика розвитку пенсійних фондів та установ накопичувального пенсійного забезпечення в Україні та розвинутих країнах світу.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. СУЧАСНІ ПОСЛУГИ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ ТА МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ ФІНАНСОВОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА.

Тема 8. КОНЦЕПЦІЯ АУТСОРСИНГУ І ВУЗЬКОПРОФІЛЬНІ ФІНАНСОВІ ПОСЕРЕДНИКИ

Концептуальні засади діяльності лізингових компаній.

Можливості фінансового посередництва у сфері франчайзингу.

Економічний зміст факторингових і форфейтингових операцій.

Ознайомлення зі змістом понять «толінг», «секьюритизація», «аутстафінг».

Тема 9. ПОСЛУГИ ФІНАНСОВИХ КОНСУЛЬТАНТІВ ТА ЕКСПЕРТІВ

Визначення основного завдання фінансового консультування.

Характеристика сутності та значення фінансової оцінки і діагностики підприємства.

Роль фінансового менеджера як посередника між підприємством та ринками капіталу.

Ознайомлення зі змістом понять «реструктуризація», «злиття», «поглинання», «рейдер», «грінмейл» тощо.

Тема 10. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ ПОСЕРЕДНИКИ

Глобальний вплив промислово розвинутих країн на міжнародний фінансовий ринок. Міжнародний фінансовий ринок як сукупність інститутів.

Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною. Фінанси міжнародних установ. Діяльність міжнародних фінансових установ на фінансовому ринку України.

Міжнародні розрахунки та валютне регулювання.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Підприємницька діяльність фінансових посередників» Денна форма

	Кількість годин					
	Лекції	Практ. заняття	Індивідуальна робота	Тренінг, КПЗ	Самост. робота	Контр. заходи
Змістовий модуль 1. Поняття й сутність підприємницької діяльності фінансових посередників						
Тема 1. Підприємництво у ринковому середовищі	3	1	-	2	10	Поточне опитування
Тема 2. Концептуальні основи діяльності фінансових посередників	3	1	-		10	
Тема 3. Методичний інструментарій діяльності фінансових посередників	3	1	-		10	
Змістовий модуль 2. Особливості організації підприємницької діяльності фінансових посередників						
Тема 4. Діяльність фінансових посередників на фінансовому ринку	3	1	-	2	10	Поточне опитування
Тема 5. Підприємницька діяльність кредитних установ	3	1	-		10	
Тема 6. Підприємницька діяльність небанківських	3	1	1		10	

фінансово-кредитних інститутів						
Тема 7. Підприємницька діяльність контрактно-ощадних фінансових установ	3	2	-		10	
Змістовий модуль 3. Сучасні послуги фінансових по середників та міжнародне співробітництво у сфері фінансового посередництва						
Тема 8. Концепція аутсорсингу і вузькопрофільні фінансові посередники	3	2	-	2	10	Поточне опитування
Тема 9. Послуги фінансових консультантів та експертів	2	1	1		11	
Тема 10. Міжнародні фінансові посередники	2	1	-		11	
Разом	28	12	2	6	102	-

Заочна форма

	Кількість годин		
	Лекції	Практ. заняття	Самост. робота
Змістовий модуль 1. Поняття й сутність підприємницької діяльності фінансових посередників			
Тема 1. Підприємництво у ринковому середовищі	1	1	13
Тема 2. Концептуальні основи діяльності фінансових посередників	-		13
Тема 3. Методичний інструментарій діяльності фінансових посередників	1	-	14
Змістовий модуль 2. Особливості організації підприємницької діяльності фінансових посередників			
Тема 4. Діяльність фінансових посередників на фінансовому ринку	1	1	14
Тема 5. Підприємницька діяльність кредитних установ	1		14
Тема 6. Підприємницька діяльність небанківських фінансово-кредитних інститутів	1	1	14
Тема 7. Підприємницька діяльність контрактно-ощадних фінансових установ	1		14
Змістовий модуль 3. Сучасні послуги фінансових посередників та міжнародне співробітництво у сфері фінансового посередництва			
Тема 8. Концепція аутсорсингу і вузькопрофільні фінансові посередники	1	1	14
Тема 9. Послуги фінансових консультантів та експертів	-		14

Тема 10. Міжнародні фінансові посередники	1	-	14
Разом	8	4	138

4. Тематика практичних занять

Практичне заняття 1.

Тема: Підприємництво у ринковому середовищі

Мета: Розгляд підприємництва як виду господарської діяльності, ознак підприємництва як особливого виду діяльності, основних функцій підприємництва, суб'єктів та об'єктів підприємницької діяльності, зовнішнього та внутрішнього середовища підприємництва, правової бази розвитку підприємництва, проблем правового забезпечення підприємництва в Україні.

Питання для обговорення:

1. Підприємництво: поняття, ознаки і функції.
2. Поняття підприємницької діяльності.
3. Об'єкти та суб'єкти підприємницької діяльності.
4. Форми підприємницької діяльності.
5. Моделі підприємницької діяльності.
6. Розвиток підприємництва в Україні.

Тема: Концептуальні основи діяльності фінансових посередників

Мета: У розвиненому суспільстві фінансові послуги мають не менше значення, ніж виробництво. Найбільш динамічно розвивається та частина сфери послуг, яка пов'язана із задоволенням потреб суспільного виробництва: фінансово-кредитне обслуговування, страхові послуги, інформаційне і бухгалтерське обслуговування. Для проведення політики, спрямованої на сприяння розвитку фінансового посередництва, необхідно обґрунтувати роль фінансових посередників у сучасній економіці.

Після вивчення теми студент зможе:

- пояснити сутність термінів «фінансові послуги», «фінансове посередництво»;
- перелічити основні задачі фінансового посередництва; • описати основні елементи фінансового ринку;
- назвати типи фінансових посередників.

Для цього у темі 2 запропоновано вивчення сутності, функцій і класифікації фінансового посередництва в ринковій економіці.

Питання для обговорення:

1. Поняття фінансового посередництва.
2. Функції фінансового посередництва.
3. Структура фінансового ринку.
4. Класифікація фінансових посередників.

Практичне заняття 2.

Тема: Методичний інструментарій діяльності фінансових посередників

Мета: У процесі своєї діяльності фінансовий посередник може отримувати доходи від приросту курсової вартості цінних паперів, доходи від продажу акцій та облігацій, дивідендні доходи, відсоткові доходи, інші премії і доходи тощо. Таким чином, дохід фінансового посередника знаходиться у залежності від грошових потоків (cash-flows), пов'язаних із володінням фінансовими активами та комерційної діяльністю з ними. У даній темі пропонується математичний апарат і методичний інструментарій для оцінки та управління цими грошовими потоками.

Після вивчення теми студент зможе:

- сформулювати принципи врахування часу як фактору;
- перелічити основні види потоків платежів;
- пояснити способи врахування податків та інфляції в розрахунках; • побудувати криву доходності інвестицій.

Питання для обговорення:

1. Час як фактор у фінансових розрахунках.
2. Види потоків платежів та їх основні параметри.
3. Методи урахування податків і інфляції.
4. Криві доходності інвестицій.

Тема: Діяльність фінансових посередників на фінансовому ринку

Мета: У сучасних умовах велика увага приділяється біржам та біржовій торгівлі. Біржі посідають особливе місце в інфраструктурі сучасної ринкової економіки. Підвищення ефективності біржової торгівлі динамізує національні й міжнародні товарні, фондові й валютні ринки; уніфікує, робить доступними й надійними складні виробничо-фінансові операції великої кількості підприємств і організацій. Тому дану тему присвячено діяльності фінансового та фондового ринків.

Оскільки студенти вже володіють знаннями щодо сутності поняття «біржі», видів бірж і операцій які вони охоплюють (це було предметом вивчення курсів «Фінанси», «Біржові операції», «Ринок фінансових послуг» тощо), зупинимось виключно на розгляді біржових посередників та тих аспектів діяльності біржі, які цих посередників безпосередньо стосуються. Великої уваги також приділимо основам методів фундаментального і технічного аналізу фінансових ринків, грамотне застосування яких є запорукою ефективної діяльності біржових посередників – брокерів, дилерів, трейдерів тощо.

Після вивчення теми студент зможе:

- знати економічні, соціальні та політичні функції біржі, задачі та можливості бірж, функції біржі
- охарактеризувати біржову інфраструктуру
- розрізнити поняття «брокерська контора», «брокерська фірма», «брокерське бюро»
- продемонструвати базові знання методів фундаментального і технічного аналізу фінансових ринків.

Питання для обговорення:

1. Фінансовий ринок: сутність та етапи становлення.
2. Організація фінансового ринку.
3. Суб'єкти фінансового ринку: поняття, функції та класифікація.
4. Інструменти фінансового ринку: поняття і види.
5. Структура фінансового ринку.
6. Фондовий ринок та його фінансові інструменти.
7. Послуги, що надаються посередниками.
8. Фінансові посередники, які займаються брокерською діяльністю.
9. Фінансові посередники, які здійснюють дилерську діяльність.
10. Кредитно-фінансові інвестиційні інститути.

Практичне заняття 3.

Тема: Підприємницька діяльність кредитних установ

Мета: Виділення банків в окрему групу характерне для всіх наявних класифікацій фінансових посередників. Така однастайність базується на двох їхніх функціональних особливостях: по-перше, банки беруть участь у формуванні пропозиції грошей і мають можливість безпосередньо впливати на ринкову кон'юнктуру й економічне зростання, більше того, діяльність банків з пропозиції грошей багато в чому визначає становище всіх інших посередників на грошовому ринку. По-друге, банки мають можливість надавати економічним суб'єктам широкий асортимент різних послуг, тоді як інші посередники спеціалізуються на

окремих фінансових операціях. Тому дослідженню діяльності комерційного банку як фінансового посередника доцільно присвятити окрему увагу, особливо посередницьким операціям комерційного банку (в основному, найбільш сучасним з них) та економіко-математичним моделям, які описують сутність банку як фінансового посередника.

Після вивчення теми студент зможе:

- пояснити роль банків як фінансових посередників;
- перелічити основні види комерційних банків за функціональною ознакою;
- назвати основні операції сучасного банку;
- здійснювати моделювання банківської діяльності у сфері фінансового посередництва.

Питання для обговорення:

1. Кредитний ринок як складова фінансового ринку.
2. Кредит: поняття, форми та види.
3. Банківська система. Центральний банк країни. Комерційні банки.
4. Інвестиційні банки.
5. Банки, які зайняті венчурними капіталовкладеннями.
6. Поняття фінансової діяльності кредитних установ.
7. Показники ефективності фінансової діяльності банків.
8. Банківська система України.

Тема: Підприємницька діяльність небанківських фінансово-кредитних інститутів

Мета: Небанківські фінансово-кредитні установи теж є фінансовими посередниками грошового ринку, які здійснюють акумуляцію заощаджень і розміщення їх у дохідні активи: у цінні папери та кредити (переважно довгострокові). У своїй діяльності вони мають багато спільного з банками, тому деякі теоретичні положення і практичні моделі, засвоєні під час попередньої лекції, будуть актуальними і при розгляді даної теми.

У розвинутих країнах інвестиційні фонди є могутніми фінансовими структурами. Розвиток їх безпосередньо пов'язаний з розвитком середнього класу в країні, зі зростанням його заощаджень та інвестиційних уподобань. Якраз через вказані фонди цей клас може зручно і вигідно реалізувати свої інвестиційні можливості. В Україні подібні фонди не відіграють відчутної ролі на грошовому ринку. Для їх розвитку ще немає достатніх передумов, тому при вивченні даної теми ми будемо спиратись переважно на зарубіжний досвід, з огляду на можливість його застосування в Україні.

Після вивчення теми студент зможе:

- дати визначення терміну «інвестиційний ринок» і охарактеризувати його види;
- класифікувати учасників інвестиційного ринку за функціональними особливостями;
- пояснити основи діяльності інститутів спільного інвестування;
- базуючись на зарубіжному досвіді, визначити перспективи розвитку інституту інвестиційного посередництва в Україні.

Питання для обговорення:

1. Інвестиційна компанія: суть і завдання та особливості створення.
2. Засновницькі документи.
3. Органи управління інвестиційної компанії
4. Взаємний фонд інвестиційної компанії.
5. Інвестиційний сертифікат: поняття і призначення.
6. Інвестиційна декларація.
7. Інвестиційні фонди: особливості створення та види.
8. Засновники та органи управління інвестиційного фонду.
9. Обмеження діяльності інвестиційних фондів.

10. Ліквідація інвестиційних фондів.
11. Довірчі товариства: суть, завдання та особливості створення.
12. Засновники та учасники довірчого товариства.
13. Компанії, які зайняті венчурними капіталовкладеннями.
14. Фірми, які надають фінансові інформаційні послуги.

Практичне заняття 4.

Тема: Підприємницька діяльність контрактно-ощадних фінансових установ

Мета: Договірні ощадні інститути (пенсійні фонди та страхові компанії) відіграють вирішальну роль в акумуляції інвестиційних заощаджень довгострокового характеру. На відміну від банківських установ та інвестиційних посередників ці фінансові інституції безпосередньо не спеціалізуються на ефективному розміщенні фінансових ресурсів, їх основною функцією є забезпечення своєчасних пенсійних та страхових виплат клієнтам.

Розсудлива людина намагається передусім забезпечити свою старість та, в разі смерті, свою родину коштами (спадщиною). Тому виникає попит на послуги пенсійних фондів і на страхові поліси зі страхування життя. З погляду економічної сутності послуги зі страхування життя та послуги з недержавного пенсійного страхування мають чимало спільного. Саме вони і є предметом даної теми.

Питання для обговорення:

1. Страхові компанії: призначення та особливості створення.
2. Фінансова діяльність страхової компанії.
3. Статутний капітал страхової компанії.
4. Страхові резерви: поняття та склад.
5. Доходи страхових компаній від підприємницької діяльності.
6. Методика оцінки платоспроможності страхової компанії. 7. Доходи страхової компанії від інвестиційної діяльності
8. Пенсійні фонди: суть та завдання в умовах ринку.
9. Установи накопичувального пенсійного забезпечення: суть та особливості функціонування в умовах ринкової економіки
10. Порівняльна характеристика розвитку пенсійних фондів та установ накопичувального пенсійного забезпечення в Україні та розвинутих країнах світу.

Практичне заняття 5.

Тема: Концепція аутсорсингу і вузькопрофільні фінансові посередники

Мета: Різкі зміни в інформаційних, управлінських та інших технологіях, що відбулися в останні десятиліття, сприяли тому, що умови прийняття управлінських рішень помітно ускладнились, а головним завданням менеджерів стало забезпечення конкурентоспроможності організації. Ключовим фактором успіху в багатьох галузях економіки став аутсорсинг, тобто передача внутрішніх функцій підприємства та пов'язаних з ними активів до організації постачальника послуг, що пропонує надавати певну послугу на протязі визначеного часу за обумовленою ціною.

Згідно теорії, що лежить в основі віртуальної організації, будь-яка функція, що не є основною, може бути передана зовнішньому спеціалісту в даній сфері. Це, у тому числі, стосується й фінансово-інвестиційної діяльності підприємства, зокрема, операцій із залучення альтернативних джерел фінансування, які і розглядаються у даній темі.

Після вивчення теми студент зможе:

- визначити засади діяльності лізингових компаній;
- охарактеризувати можливості фінансового посередництва у сфері франчайзингу;
- пояснити зміст факторингових і форфейтингових операцій;
- ознайомитись з змістом понять «толінг», «секьюритизація», «аутстафінг».

Питання для обговорення:

1. Компанії з управління лізинговими операціями.
2. Компанії з управління операціями факторингу.

3. Організації з управління операціями франчайзингу.
4. Управління іншими сучасними формами залучення активів.

Практичне заняття 6.

Тема: Послуги фінансових консультантів та експертів

Мета: Становлення інформаційної (або як її ще називають електронної, цифрової або нової) економіки, яка на відміну від індустріальної епохи, характеризується пріоритетною роллю знань, перевагою інтелектуальної складової у формуванні доданої вартості, стрімким скороченням життєвого циклу інновації, які забезпечують ринковий успіх компанії. За таких умов функціонування підприємств нагадує спринтерські змагання за набуттям конкурентних переваг. Сьогодні перемогу у конкурентній боротьбі важко забезпечити тільки матеріальними ресурсами компанії, основу її стратегічних переваг формують передусім нематеріальні активи, інтелектуальна складова бізнесу.

Продиктовані вимогами часу, в останні роки з'явилися нові види фінансових послуг, а, отже, й нові «гравці» фінансового ринку – фінансові посередники, що виконують передусім інформаційні функції: інвестиційне консультування, рейтингову оцінку підприємств, фінансовий моніторинг і діагностику, фінансовий менеджмент і антикризове управління тощо. Діяльність таких посередників, чие існування є відносно новим для України, є предметом розгляду даної теми.

Після вивчення теми студент зможе:

- визначити основне завдання фінансового консультування;
- охарактеризувати сутність і значення фінансової оцінки і діагностики підприємства;
- пояснити роль фінансового менеджера як посередника між підприємством та ринками капіталу;
- ознайомитись зі змістом понять «реструктуризація», «злиття», «поглинання», «рейдер», «грінмейл» тощо.

Питання для обговорення:

1. Сутність фінансового консультування і послуги консалтингових фірм, рейтингових агенцій, бюро кредитних історій.
2. Поняття фінансової оцінки і послуги аудиторських фірм та фірм з оцінки майна.
3. Роль фінансового менеджера як посередника. Послуги з антикризового управління компанією.
4. Послуги, пов'язані з реструктуризацією підприємства.

Тема: Міжнародні фінансові посередники

Мета: Ринок – це не тільки економічне регулювання в межах одного взятого держави. Весь світ має тісне співробітництво в політичній, соціальній, економічній та інших сферах життєдіяльності. Валютно-кредитні відносини між країнами є найскладнішою стороною світового ринку. Вони охоплюють проблеми розвитку всього світового співтовариства і кожної окремої країни. З розвитком ринкових відносин збільшуються і грошові потоки між країнами. Основу цих відносин складають міжнародні фінансові організації. Вони формуються за домовленістю між країнами. Метою таких інститутів є контроль і регулювання економічних, а особливо фінансових операцій між окремими державами. Існують і головні світові міжнародні фінансові інститути. Розгляду діяльності міжнародних фінансових посередників присвячена дана тема.

Після вивчення теми студент зможе:

- визначити основне завдання функціонування міжнародних фінансових інституцій;
- охарактеризувати міжнародних валютно-кредитних установи;
- пояснити роль міжнародних розрахунків та валютного регулювання;
- ознайомитись зі змістом діяльності міжнародних фінансових установ на фінансовому ринку України.

Тематика практичних занять

Практичне заняття 1.

Тема: Підприємництво у ринковому середовищі

Мета: Розгляд підприємництва як виду господарської діяльності, ознак підприємництва як особливого виду діяльності, основних функцій підприємництва, суб'єктів та об'єктів підприємницької діяльності, зовнішнього та внутрішнього середовища підприємництва, правової бази розвитку підприємництва, проблем правового забезпечення підприємництва в Україні.

Питання для обговорення:

7. Підприємництво: поняття, ознаки і функції.
8. Поняття підприємницької діяльності.
9. Об'єкти та суб'єкти підприємницької діяльності.
10. Форми підприємницької діяльності.
11. Моделі підприємницької діяльності.
12. Розвиток підприємництва в Україні.

Тема: Концептуальні основи діяльності фінансових посередників

Мета: У розвиненому суспільстві фінансові послуги мають не менше значення, ніж виробництво. Найбільш динамічно розвивається та частина сфери послуг, яка пов'язана із задоволенням потреб суспільного виробництва: фінансово-кредитне обслуговування, страхові послуги, інформаційне і бухгалтерське обслуговування. Для проведення політики, спрямованої на сприяння розвитку фінансового посередництва, необхідно обґрунтувати роль фінансових посередників у сучасній економіці.

Після вивчення теми студент зможе:

- пояснити сутність термінів «фінансові послуги», «фінансове посередництво»;
- перелічити основні задачі фінансового посередництва; • описати основні елементи фінансового ринку;
- назвати типи фінансових посередників.

Для цього у темі 2 запропоновано вивчення сутності, функцій і класифікації фінансового посередництва в ринковій економіці.

Питання для обговорення:

5. Поняття фінансового посередництва.
6. Функції фінансового посередництва.
7. Структура фінансового ринку.
8. Класифікація фінансових посередників.

Питання для обговорення:

1. Міжнародний фінансовий ринок як сукупність інститутів.
2. Загальна характеристика міжнародних валютно-кредитних установ.
3. Фінанси міжнародних установ.
4. Міжнародні розрахунки та валютне регулювання.
5. Діяльність міжнародних фінансових установ на фінансовому ринку України.

Тема: Діяльність фінансових посередників на фінансовому ринку

Мета: У сучасних умовах велика увага приділяється біржам та біржовій торгівлі. Біржі посідають особливе місце в інфраструктурі сучасної ринкової економіки. Підвищення ефективності біржової торгівлі динамізує національні й міжнародні товарні, фондові й валютні ринки; уніфікує, робить доступними й надійними складні виробничо-фінансові операції великої кількості підприємств і організацій. Тому дану тему присвячено діяльності фінансового та фондового ринків.

Оскільки студенти вже володіють знаннями щодо сутності поняття «біржі», видів бірж і операцій які вони охоплюють (це було предметом вивчення курсів «Фінанси», «Біржові операції», «Ринок фінансових послуг» тощо), зупинимось виключно на розгляді біржових посередників та тих аспектів діяльності біржі, які цих посередників безпосередньо стосуються. Великої уваги також приділимо основам методів фундаментального і технічного аналізу фінансових ринків, грамотне застосування яких є запорукою ефективної діяльності біржових посередників – брокерів, дилерів, трейдерів тощо.

Після вивчення теми студент зможе:

- знати економічні, соціальні та політичні функції біржі, задачі та можливості бірж, функції біржі
- охарактеризувати біржову інфраструктуру
- розрізнити поняття «брокерська контора», «брокерська фірма», «брокерське бюро»
- продемонструвати базові знання методів фундаментального і технічного аналізу фінансових ринків.

Питання для обговорення:

11. Фінансовий ринок: сутність та етапи становлення.
12. Організація фінансового ринку.
13. Суб'єкти фінансового ринку: поняття, функції та класифікація.
14. Інструменти фінансового ринку: поняття і види.
15. Структура фінансового ринку.
16. Фондовий ринок та його фінансові інструменти.
17. Послуги, що надаються посередниками.
18. Фінансові посередники, які займаються брокерською діяльністю.
19. Фінансові посередники, які здійснюють дилерську діяльність.
20. Кредитно-фінансові інвестиційні інститути.

Тема: Підприємницька діяльність кредитних установ

Мета: Виділення банків в окрему групу характерне для всіх наявних класифікацій фінансових посередників. Така однотайність базується на двох їхніх функціональних особливостях: по-перше, банки беруть участь у формуванні пропозиції грошей і мають можливість безпосередньо впливати на ринкову кон'юнктуру й економічне зростання, більше того, діяльність банків з пропозиції грошей багато в чому визначає становище всіх інших посередників на грошовому ринку. По-друге, банки мають можливість надавати економічним суб'єктам широкий асортимент різних послуг, тоді як інші посередники спеціалізуються на окремих фінансових операціях. Тому дослідженню діяльності комерційного банку як фінансового посередника доцільно присвятити окрему увагу, особливо посередницьким операціям комерційного банку (в основному, найбільш сучасним з них) та економіко-математичним моделям, які описують сутність банку як фінансового посередника.

Після вивчення теми студент зможе:

- пояснити роль банків як фінансових посередників;
- перелічити основні види комерційних банків за функціональною ознакою;
- назвати основні операції сучасного банку;
- здійснювати моделювання банківської діяльності у сфері фінансового посередництва.

Питання для обговорення:

9. Кредитний ринок як складова фінансового ринку.
10. Кредит: поняття, форми та види.
11. Банківська система. Центральний банк країни. Комерційні банки.
12. Інвестиційні банки.
13. Банки, які зайняті венчурними капіталовкладеннями.
14. Поняття фінансової діяльності кредитних установ.
15. Показники ефективності фінансової діяльності банків.

16. Банківська система України.

Практичне заняття 2.

Тема: Концепція аутсорсингу і вузькопрофільні фінансові посередники

Мета: Різкі зміни в інформаційних, управлінських та інших технологіях, що відбулися в останні десятиліття, сприяли тому, що умови прийняття управлінських рішень помітно ускладнились, а головним завданням менеджерів стало забезпечення конкурентоспроможності організації. Ключовим фактором успіху в багатьох галузях економіки став аутсорсинг, тобто передача внутрішніх функцій підприємства та пов'язаних з ними активів до організації постачальника послуг, що пропонує надавати певну послугу на протязі визначеного часу за обумовленою ціною.

Згідно теорії, що лежить в основі віртуальної організації, будь-яка функція, що не є основною, може бути передана зовнішньому спеціалісту в даній сфері. Це, у тому числі, стосується й фінансово-інвестиційної діяльності підприємства, зокрема, операцій із залучення альтернативних джерел фінансування, які і розглядаються у даній темі.

Після вивчення теми студент зможе:

- визначити засади діяльності лізингових компаній;
- охарактеризувати можливості фінансового посередництва у сфері франчайзингу;
- пояснити зміст факторингових і форфейтингових операцій;
- ознайомитись з змістом понять «толінг», «секьюритизація», «аутстафінг».

Питання для обговорення:

5. Компанії з управління лізинговими операціями.
6. Компанії з управління операціями факторингу.
7. Організації з управління операціями франчайзингу.
8. Управління іншими сучасними формами залучення активів.

Тема: Послуги фінансових консультантів та експертів

Мета: Становлення інформаційної (або як її ще називають електронної, цифрової або нової) економіки, яка на відміну від індустріальної епохи, характеризується пріоритетною роллю знань, перевагою інтелектуальної складової у формуванні доданої вартості, стрімким скороченням життєвого циклу інновації, які забезпечують ринковий успіх компанії. За таких умов функціонування підприємств нагадує спринтерські змагання за набуттям конкурентних переваг. Сьогодні перемогу у конкурентній боротьбі важко забезпечити тільки матеріальними ресурсами компанії, основу її стратегічних переваг формують передусім нематеріальні активи, інтелектуальна складова бізнесу.

Продиктовані вимогами часу, в останні роки з'явилися нові види фінансових послуг, а, отже, й нові «гравці» фінансового ринку – фінансові посередники, що виконують передусім інформаційні функції: інвестиційне консультування, рейтингову оцінку підприємств, фінансовий моніторинг і діагностику, фінансовий менеджмент і антикризове управління тощо. Діяльність таких посередників, чиє існування є відносно новим для України, є предметом розгляду даної теми.

Після вивчення теми студент зможе:

- визначити основне завдання фінансового консультування;
- охарактеризувати сутність і значення фінансової оцінки і діагностики підприємства;
- пояснити роль фінансового менеджера як посередника між підприємством та ринками капіталу;
- ознайомитись зі змістом понять «реструктуризація», «злиття», «поглинання», «рейдер», «грінмейл» тощо.

Питання для обговорення:

5. Сутність фінансового консультування і послуги консалтингових фірм, рейтингових агенцій, бюро кредитних історій.

6. Поняття фінансової оцінки і послуги аудиторських фірм та фірм з оцінки майна.
7. Роль фінансового менеджера як посередника. Послуги з антикризового управління компанією.
8. Послуги, пов'язані з реструктуризацією підприємства.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Для студентів особливе значення мають індивідуальні завдання з дисципліни «Підприємницька діяльність фінансових посередників», які виконуються самостійно кожним студентом і охоплюють всі основні теми дисципліни. Виконання даних завдань студентами має на меті більш глибоке й повне засвоєння теоретичного матеріалу з основ підприємницької діяльності фінансових посередників, оволодіння навиками застосування набутих теоретичних знань на практиці в контексті діяльності фінансових посередників або ж оцінки ефективності їхньої діяльності і. т. д.

Виконання індивідуальних завдань є одним із обов'язкових складових модулів залікового кредиту з дисципліни.

Варіанти КПЗ

Варіант 1

1. На основі аналізу фактичних даних окремих лізингових компаній та установ, які надають лізингові послуги, охарактеризуйте стан розвитку вітчизняного ринку лізингових послуг.
2. Проаналізуйте переваги і недоліки використання фінансового та оперативного лізингу для малих і середніх підприємств. Визначте особливості окремих видів лізингу.
3. Зробіть порівняльний аналіз послуг фінансового лізингу та банківського кредитування. Які види лізингових угод найчастіше використовують на вітчизняному ринку? Відповідь обґрунтуйте.
4. Проаналізуйте світову практику використання фінансового та оперативного лізингу.
5. Визначте основні напрями розвитку ринку лізингових послуг в Україні.

Практичні завдання

1. На конкретному прикладі дослідіть механізм надання послуги фінансового лізингу.
  - 1.1. Охарактеризуйте структуру лізингового договору та етапи надання послуги фінансового лізингу.
  - 1.2. Розрахуйте суму лізингових платежів на прикладі конкретного договору.
  - 1.3. Доведіть, що лізинг є складною синтетичною формою господарських зв'язків, яка поєднує елементи купівлі-продажу, кредиту, оренди та продажу в розстрочку.
2. Здійсніть порівняльний аналіз доцільності придбання підприємством обладнання на основі використання банківського кредиту та договору фінансового лізингу. Висновки обґрунтуйте.

Підприємство планує придбати додаткове обладнання вартістю 312 тис. грн. Строк служби обладнання — шість років. Для розв'язання цієї проблеми можна скористатися банківським кредитом в сумі 312 тис. грн під 20 % зі щорічним погашенням основної суми боргу протягом двох років. Також можна укласти договір фінансового лізингу строком на чотири роки із щорічними сплатами лізингового платежу. Повне відшкодування вартості майна здійснюється рівними частинами. Лізингові платежі нараховують за ставкою 15 % від залишкової вартості об'єкта лізингу.

3. Розрахуйте регулярні лізингові платежі, скориставшись відомими вам методами. Який із цих методів є найпривабливішим для лізингодавця та лізингоодержувача? Обґрунтуйте висновки.

Вартість предмета лізингу становить 500 000 грн., ставка — 2 % на місяць, строк лізингу — 6 місяців, залишкова (викупна) вартість — 80 000 грн.

Варіант 2

1. На основі вивченої літератури охарактеризуйте особливості становлення та розвитку світового та вітчизняного ринків факторингових послуг. Назвіть провідні вітчизняні факторингові компанії, охарактеризуйте їх діяльність. Чому в Україні факторингові послуги здійснюють переважно банківські установи?

2. Проаналізуйте особливості окремих видів договорів про факторинг. Чим зумовлені відмінності в наданні факторингових послуг окремими вітчизняними банками?

3. Охарактеризуйте переваги та недоліки надання факторингових послуг в Україні. Визначте їх основні чинники.

4. Охарактеризуйте головні напрями вдосконалення законодавчого врегулювання та подальшого розвитку ринку факторингових послуг в Україні.

Практичні завдання

1. Проаналізуйте переваги і недоліки використання факторингового обслуговування для малих і середніх підприємств. Підприємствам яких видів діяльності надають перевагу факторингові компанії? Відповідь обґрунтуйте.

2. Зробіть порівняльний аналіз факторингового фінансування та банківського кредитування. Охарактеризуйте найпоширеніші операції факторингу, які здійснюють вітчизняні банки та факторингові компанії. Які види факторингу ліпше використовувати, враховуючи стан справ вітчизняної економіки?

Варіант 3

1. Використовуючи фактичний матеріал щодо діяльності кредитних спілок, визначте особливості їх розвитку та висвітліть основні проблеми. Порівняйте показники діяльності банківських установ і кредитних спілок.

2. Проведіть порівняльний аналіз організації діяльності щодо залучення коштів та організації кредитування в банківських установах і кредитних спілках. Назвіть спільні та відмінні риси в діяльності банків і кредитних спілок, зосередивши увагу на таких питаннях:

— які особливості притаманні кредитуванню в банках і кредитних спілках?

— у чому полягають особливості формування капіталу кредитної спілки та банківської установи?

— які нормативи органи регулювання і нагляду встановлюють для кредитних спілок?

Порівняйте їх з нормативами для банків та інших фінансових установ;

— які види резервів та з якою метою створюють банки і кредитні спілки?

— чому, на вашу думку, кредитні спілки не перетворюються в кооперативні банки?

— як кредитні спілки, порівняно з банками, організують свою роботу щодо страхування кредитів та повернення позичок?

— яким фінансовим установам ви б надали перевагу при отриманні кредиту та внесенні коштів на депозит? Відповідь обґрунтуйте.

Практичні завдання

1. Використовуючи дані фінансової звітності конкретної кредитної спілки, зробіть необхідні розрахунки та висновки щодо дотримання нею основних нормативів капіталу, платоспроможності, прибутковості, ліквідності, якості активів та ризиковості операцій.

2. Розрахуйте необхідний розмір резерву забезпечення покриття втрат від неповернених позичок для кредитної спілки.

3. Чисельність членів кредитної спілки станом на 1 січня 2009 р. становила 100 осіб. Загальними установчими зборами членів кредитної спілки встановлено вступний внесок у розмірі 100 грн., який є незворотним і повністю спрямовується на формування резервного капіталу спілки.

Зборами також встановлено суму обов'язкового (пайового) зворотного внеску в розмірі 250 грн. з кожного члена спілки. Додатковий пайовий внесок — 20 грн. з кожного члена спілки. Спілка отримала благодійний внесок до додаткового капіталу від юридичної особи в розмірі 10000 грн. Сума нерозподіленого прибутку, що залишилася після формування капіталу та резервів і розподілу на обов'язкові пайові членські внески, становить 13000 грн. Чому дорівнює капітал кредитної спілки?

Розрахуйте максимальну суму кредиту, що може бути наданий члену кредитної спілки.

Визначте розмір відсотків за кредитним договором на максимально можливу суму кредиту, якщо установлена відсоткова ставка у розмірі 12 % зі щоквартальним погашенням.

Варіант 4

1. Охарактеризуйте спільні та відмінні риси в наданні фінансових кредитів банківськими установами та ломбардами.
2. Охарактеризуйте особливості використання заставного забезпечення при наданні ломбардам фінансових кредитів.
3. Висвітліть особливості державного регулювання ринку ломбардних послуг.
4. Охарактеризуйте головні напрями вдосконалення ломбардної діяльності в Україні.

Практичні завдання

1. На основі опрацювання законодавчих і нормативних документів, а також фактичних матеріалів на прикладі діяльності ломбардів проведіть аналіз організації ломбардної діяльності в Україні.
2. Використовуючи фактичний матеріал, охарактеризуйте весь спектр послуг, які надають ломбарди своїм клієнтам. Порівняйте показники діяльності окремих ломбардів та їх відокремлених підрозділів.
3. Здійсніть порівняльний аналіз вартості найпоширеніших послуг ломбардів порівняно з іншими кредитними установами.
4. Охарактеризуйте переваги та недоліки аналогічних фінансових послуг банків, кредитних спілок і ломбардів.

Варіант 5

1. Охарактеризуйте сучасний стан пенсійного забезпечення в Україні. Чим зумовлена потреба змін у системі пенсійного забезпечення? Якими, на вашу думку, мають бути ці зміни?
2. Дослідіть діяльність недержавних пенсійних фондів на ринку фінансових послуг України. Здійсніть порівняльний аналіз діяльності окремих видів недержавних пенсійних фондів. У чому полягають спільні та відмінні риси між ними? Які недержавні пенсійні фонди, на вашу думку, виконують свої функції краще? Відповідь обґрунтуйте.
3. Наведіть приклади надання послуг окремими недержавними пенсійними фондами. Порівняйте особливості їх пенсійних схем.

Проаналізуйте умови здійснення пенсійних виплат недержавними пенсійними фондами.

4. Дослідіть особливості діяльності страхових організацій та банків на ринку недержавного пенсійного забезпечення.

Спираючись на визначення прийнятності фінансової послуги, здійсніть порівняльну характеристику рівня прийнятності фінансових послуг з недержавного пенсійного забезпечення, які надають недержавні пенсійні фонди, банки та страхові організації.

Практичні завдання

1. На основі конкретних даних оцініть якість інвестиційного портфеля пенсійного фонду. Проаналізуйте рівень диверсифікації активів пенсійного фонду. Чи можна його вважати низько-, середньо- або високодиверсифікованим? Обґрунтуйте висновки.

2. Оцініть фінансовий стан недержавного пенсійного фонду, використовуючи дані форм фінансової звітності та форм звітності з недержавного пенсійного забезпечення.

Зробіть аргументовані висновки стосовно оцінки недержавного пенсійного фонду щодо:

- 1) надійності функціонування;
- 2) економічної ефективності діяльності;
- 3) ліквідності пенсійних активів;
- 4) зворотності пенсійних накопичень учасників.

3. Обґрунтуйте підходи до формування складу та структури інвестиційного портфеля недержавного пенсійного фонду з позиції його захисту від інфляційного знецінення. Висновки обґрунтуйте. **Варіант 6**

1. Дослідіть етапи становлення та розвитку інститутів спільного інвестування в світі та Україні. Які спільні ознаки в діяльності інститутів спільного інвестування та інститутів

довірчого управління? Охарактеризуйте взаємозв'язок процесів розвитку інститутів спільного інвестування та фондового ринку.

2. На прикладі діяльності окремих інвестиційних фондів визначте переваги та недоліки окремих типів інститутів спільного інвестування. Здійсніть порівняльну характеристику привабливості корпоративних і пайових інвестиційних фондів для інвесторів.

3. Визначте переваги та недоліки здійснення інвестування через відкриті, інтервальні і закриті інвестиційні фонди.

4. На основі дослідження зарубіжного досвіду охарактеризуйте перспективи подальшого розвитку ринку інститутів спільного інвестування в Україні.

Практичні завдання

1. Обґрунтуйте вибір інвестиційного фонду залежно від інвестиційної стратегії інвестора. Яким фондам надають перевагу інвестори та чому? Які види активів здебільшого використовують інвестиційні фонди? Відповідь обґрунтуйте. Які фактори потрібно враховувати інвесторам при виборі виду та типу інвестиційного фонду?

2. На основі фактичних даних проаналізуйте зміст інвестиційних декларацій окремих інвестиційних фондів. На практичних прикладах покажіть взаємозв'язок між рівнем доходності діяльності окремих інвестиційних фондів і рівнем ризику.

Варіант 7

1. Які послуги з довірчого управління мають право здійснювати банки? Переважно які види послуг з довірчого управління надають банки України для фізичних та юридичних осіб?

2. Які фактори сприяють, а які стримують розвиток фінансових послуг з довірчого управління в Україні? Охарактеризуйте головні напрями та перспективи вдосконалення і розвитку ринку довірчих фінансових послуг в Україні.

3. Які види трастів, що широко використовуються у зарубіжній практиці, на вашу думку, можуть розвинутися на українському ринку фінансових послуг? Чи є для цього відповідні підстави?

Практичні завдання

1. На основі вивчення нормативних документів та узагальнення практичного досвіду діяльності банків і небанківських фінансових установ щодо надання фінансових послуг з довірчого управління зробіть висновки про рівень розвитку цього сегменту в Україні.

2. Проаналізуйте переваги та недоліки вкладних і довірчих операцій з позиції фінансових установ — управителів і з погляду довіртелів.

3. Охарактеризуйте основні напрями діяльності провідних фінансово-банківських холдингів світу на ринку послуг з довірчого управління. Які з них є лідерами на цьому ринку?

7. Самостійна робота

Самостійна робота студентів має на меті формування пізнавальної активності студентів, засвоєння ними основних умінь та навичок роботи з навчальними матеріалами, поглиблення та розширення вже набутих знань, підвищення рівня організованості студентів тощо.

У процесі самостійної роботи студенти мають оволодіти вміннями та навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи в бібліотеці з каталогами;
- праці з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;
- конспектування літературних джерел;
- роботи з довідковою літературою;
- опрацювання статистичної інформації;
- написання рефератів з проблем курсу.

№ з/п	Тематика	К-сть годин	
		денна	заочна
1.	Тема 1. Підприємництво у ринковому середовищі	10	13
2.	Тема 2. Концептуальні основи діяльності фінансових посередників	10	13
3.	Тема 3. Методичний інструментарій діяльності фінансових посередників	10	14
4.	Тема 4. Діяльність фінансових посередників на фінансовому ринку	10	14
5.	Тема 5. Підприємницька діяльність кредитних установ	10	14
6.	Тема 6. Підприємницька діяльність небанківських фінансово-кредитних інститутів	10	14
7.	Тема 7. Підприємницька діяльність контрактно-ощадних фінансових установ	10	14
8.	Тема 8. Концепція аутсорсингу і вузькопрофільні фінансові посередники	10	14
9.	Тема 9. Послуги фінансових консультантів та експертів	11	14
10.	Тема 10. Міжнародні фінансові посередники	11	14
	Всього	102	138

8. Тренінг з дисципліни

Тематика: підприємницька діяльність фінансових посередників.

Завдання: розробити сценарій щодо підходів до підприємницької діяльності фінансових посередників.

Структура:

1. Ознайомитися з сутністю та особливостями фінансового посередництва.
2. Окреслити варіанти взаємодії з органами державної влади, місцевого самоврядування та приватних структур в процесі підприємницької діяльності фінансових посередників.
3. Розробити сценарій та продемонструвати процес ведення переговорів між фінансовими посередниками та споживачами фінансових послуг.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Підприємницька діяльність фінансових посередників» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне тестування;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- розв'язування задач;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання результатів КППЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- ректорська контрольна робота;
- інші види індивідуальних та групових завдань;

- залік.

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонено.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу та дозволу дирекції факультету.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) навчальної дисципліни «Підприємницька діяльність фінансових посередників» визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

для заліку:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3
30%	40%	30%
1. Усне опитування під час заняття (3 теми по 10 балів) – макс. 30 балів. 2. Модульна контрольна робота – макс. 70 балів	1. Усне опитування під час заняття (4 теми по 10 балів) – макс. 40 балів. 2. Модульна контрольна робота – макс. 60 балів	1. Участь в тренінгах – макс. 30 балів. 2. Підготовка КПЗ – макс. 40 балів. 3. Захист КПЗ – макс. 30 балів

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64	незадовільно	E (достатньо)
35-39		FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ з/п	Найменування	Номер теми
	Технічне забезпечення: мультимедійний проєктор, ноутбук, проєкційний екран.	1-10
	Базове програмне забезпечення: ОС Windows. Стандартне програмне забезпечення базових інформаційних технологій: MS Office (Word, Excel, PowerPoint, Microsoft Visio). Телекомунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Google Chrome, Viber тощо).	1-10
	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності).	1-10
	Комунікаційне програмне забезпечення Zoom для проведення занять в режимі on-line (за необхідності).	1 -10

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Алексеєнко Л. М., Стецько М. В., Луцишин О. О. та ін. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. Тернопіль : ФОП Паляниця В. А., 2018. 273 с.
2. Арутюнян Р. Р., Арутюнян С. С. Патоінститути ринку капіталів України: можливості оздоровлення та ефективного функціонування. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2018. № 1 (65), С. 144–151.
3. Благун С. Визначення місця фінансових інновацій у процесі розвитку фінансового ринку. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. № 12(14). С. 118–127.
4. Гапонюк О. Концептуальні передумови становлення та розвитку фінансового сектору України. *Правовий часопис Донбасу*. 2022. № 2 (79). С. 68–63.
5. Деякі питання провадження діяльності незалежних фінансових посередників. Кабінет міністрів України, постанова від 8 липня 2020 р. N 619. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP200619.html.
6. Добош Н. М., Познякова О. І., Кльоба Л. Г. Інституційні інновації в регулюванні фінансового ринку в Україні в контексті покращення захисту прав споживачів фінансових послуг. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки"*. 2020. № 6. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2020-6-6124>.
7. Добош Н., Познякова О. Вплив реформування регулятора фінансових послуг на фінансовий сектор економіки України. *Збірник наукових праць SCIENTIA*. 2021. URL: <https://ojs.ukrlgos.in.ua/index.php/scientia/article/view/8187>.
8. Дребот Н. П., Танчак Я. А., Миколишин М. М. Тенденції розвитку небанківських фінансових установ на ринку фінансових послуг України. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2020. 30(1). С. 109–114. URL: <https://doi.org/10.36930/40300119>.
9. Ковернінська Ю. В., Онишко С. В., Паєнтко Т. В. Фінансове посередництво: навч. посіб. Ірпінь : УДФСУ, 2020. 238 с.
10. Колупаєв Ю. Б., Залюбовська С. С. Механізм інформаційного забезпечення в контексті вирішення проблем розвитку фондового ринку України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 4. С. 62–65.
11. Мацук З. А. Інформаційне поле ринку цінних паперів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 9. С. 5–14. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=7432&i=0>.
12. Насібова О. В. Фінансовий механізм соціального захисту як інструмент регулювання рівня життя населення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 10. С. 48–54.

13. Неізвесна О.В., Слободянюк Н.О., Волошина С.В., Гудзь Ю.Ф. Дослідження інвестиційної спроможності небанківських фінансових інститутів України в часи фінансово-економічних криз. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2019. С. 379–392.
14. Онишко С., Венгуренко Т. До питання домінант концептуальної трансформації відносин у ланцюгу «фінансова система – фінансовий ринок – фінансове посередництво». Проблеми і перспективи економіки та управління. *Фінансові ресурси: проблеми формування та використання*. 2021. № 1(25). URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/236042/234428>.
15. Розвиток фінансового ринку України в умовах європейської інтеграції: проблеми та перспективи: колективна монографія / за ред. В. Баранової та ін. Харків: Діса плюс, 2019. 370 с.
16. Савченко Т., Серпенінова Ю., Ярошина А. Теоретико-методичні підходи щодо дефініції «фінансового посередництва» та формалізація його видів. *Економіка та суспільство*. 2021. № 29. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-3>.
17. Смирнова О. В. Тенденції розвитку управління фінансовими інструментами ринку фінансових послуг. *Бізнес Інформ*. 2019. №3. С. 302–308.
18. Танчак Я. А. Інтернет-трейдинг на українському ринку фінансових інвестицій. *Економічний простір*. 2020. № 101. С. 172–182.
19. Фролов С., Орлов В., Диха М. Розвиток фондового ринку України через призму взаємозв'язків фондових ринків світу. *MODELING THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMIC SYSTEMS*. 2022. № 2. С. 8–18. <https://doi.org/10.31891/mdes/20224-1>.
20. Школьник І.О., Кремень В.М. Періодизація розвитку фінансового сектору та фінансового нагляду в Україні. *Фінанси України*. 2018. № 3. С. 97–115.
21. Chang Liu, Xiaolei Sun, Jianping Li. Time-frequency comovements between sovereign CDS and exchange rates: The role of sentiments. *Global Finance Journal*. Available online 21 August 2022, 100775. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1044028322000771>.
22. Objectives and Principles of Securities Regulation – IOSCO. The International Organization of Securities Commissions (IOSCO). URL: https://www.iosco.org/about/?subsection=display_committee&cmtid=19&subSection1=principles.
23. Saibu Olufemi. The Impact of Merger and Acquisition on Financial Intermediation. Empirical Evidence from Nigerian Banking Industry. December 28, 2019. URL : <https://ssrn.com/abstract=3510430>.
24. World Bank. 2019. Global Financial Development Report 2017/2018 : Bankers without Borders. Global financial development report. Washington, D. C.: World Bank Group. URL: <https://olc.worldbank.org/system/files/9781464811487.pdf>.